

УДК 657:330.341.1

Брик Г.В., к.е.н.

Львівський національний аграрний університет

ОБЛІК ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

У статті досліджено сутність інновацій як об'єкта бухгалтерського обліку. Розкрито особливості обліку інноваційної діяльності. Розглянуто відображення об'єктів інновацій в обліку, враховуючи специфіку галузі сільського господарства. Відображено шляхи вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення інноваційних процесів на підприємстві.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, інноваційні процеси, інноваційні витрати, облік інноваційної діяльності.

Bryk G.

ACCOUNTING INNOVATION IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

For improving the efficiency of enterprises' production activities and increase its competitiveness emphasis on promotion of innovative activities. Particularly relevant issue of innovation for our state now that due to increasing energy prices the cost of production is growing. To effectively manage innovation processes at enterprises' level requires appropriate accounting information system that would allow to carry out thorough analysis and evaluation of innovative processes.

Innovation processes in agriculture have its own specifics, because along with industrial means of production in the manufacturing process actively involved plant and animal potential. In addition, there is a problem when some expense directly attributable to the cost, and the remaining implementation period of more than a year previously recorded as biological asset, intangible assets and then written off to cost.

The current accounting system provides different ways to display the costs associated with innovation. So according to the PSA 16 «Costs» can be attributed to a number of overhead cost as part of those intended to improve the technology and organization of production.

Another innovative way of accounting costs in agricultural enterprises is the use of the account 94 «Other operating costs». Under the PSA «Costs», this group belong wipe on research and development. This understanding innovations close concerns the agricultural activity. Another advantage of the second method of accounting innovation costs is that all expenses of the account 94 are not included in the cost of production and debited to the account 79 «Financial results».

Given the possibility of innovation through the development of new varieties is appropriate provided accounting of innovation at sub-account 23 «Production», where

over a period of growing new product will meet all production costs.

Given the characteristics of the formation and development of innovative processes in agriculture advisable to distinguish four types of innovation: breeding and genetics; technical, technological and production; organizational, managerial and economic; social and environmental. For a more detailed account of innovative processes conducted its analysis in the context of each of the four types of innovation.

Taking into account all above we have a number of accounts that show the cost of innovation. Given this, it is appropriate to single out a specific account for cost accounting for innovative processes, which have accumulated such kind of costs.

The analysis of the system accounting innovation gives grounds to assert the need for clearer methods of regulation innovation activities. Thus, at the legislative level to develop guidelines and adopt separate accounting standard on accounting for innovation activities

Keywords: innovation, innovation activities, innovation processes, innovation expenditure, accounting innovation

Брык Г.В.

УЧЕТ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

В статье исследована сущность инноваций как объекта бухгалтерского учета. Рассмотрены особенности учета инновационной деятельности. Рассмотрены отображения объектов инноваций в учете, учитывая специфику отрасли сельского хозяйства. Отражены пути совершенствования системы учетно-аналитического обеспечения инновационных процессов на предприятии.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, инновационные процессы, инновационные расходы, учет инновационной деятельности.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Для підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств та зростання їх конкурентоспроможності значна увага приділяється активізації інноваційної діяльності. Особливо актуальне питання інновацій для нашої держави тепер, коли внаслідок підвищення цін на енергоресурси собівартість продукції постійно зростає. Для ефективного управління інноваціями на рівні підприємства необхідна відповідна система облікової інформації, яка б дозволяла здійснювати ґрунтовний аналіз та оцінювання інноваційних процесів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. У вітчизняній літературі окремі аспекти організації та методології обліку інновацій розглядалися в роботах О.О. Ільченко [2], О. В. Кантаєвої [3], Я. Д. Крупки [4], М. С.

Пушкаря [5] та ін. Разом з тим, незважаючи на значну кількість публікацій, багато теоретичних і практичних аспектів обліку інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств залишаються дискусійними і потребують подальшого вивчення.

Цілі статті. Основні напрями нашого дослідження пов'язні із висвітленням особливостей обліку витрат інноваційної діяльності в аграрних формуваннях.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Інноваційні процеси у сільському господарстві мають свою специфіку, адже поряд із промисловими засобами виробництва у виробничому процесі активно задіяний рослинний і тваринний потенціал. Крім того, виникає ряд проблем, коли одні витрати прямо відносяться на собівартість, а інші з періодом реалізації понад рік, попередньо відображаються як активи (біологічні активи, нематеріальні активи) і потім списуються на собівартість. До того, ж витрати інноваційної діяльності можуть відображатися як витрати майбутніх періодів з віднесенням у наступних звітних періодах до поточних витрат операційної діяльності [3, с. 29].

Діюча система обліку передбачає різні способи відображення витрат, пов'язаних з інноваційною діяльністю. Так згідно з П(С)БО 16 «Витрати», їх можна зарахувати до числа загальновиробничих витрат у складі тих, що призначені для вдосконалення технології та організації виробництва [5].

Іншим способом обліку інноваційних витрат в сільськогосподарських підприємствах є застосування рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності». Згідно П(С)БО 16 «Витрати», до цієї групи належать витрати на дослідження і розробку. Доцільно детально обґрунтувати поняття «дослідження» і «розробка». Так, згідно П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», йдеться про заплановані підприємством дослідження, які проводяться вперше з метою отримання нових і технічних знань. Під розробкою мається на увазі застосування підприємством результатів досліджень для планування і проектування нових або вдосконалених приладів, продуктів, процесів, систем або послуг для подальшого виробництва чи використання [6, с.229].

Таке розуміння новачій близьке до того, що стосується аграрної діяльності. Ще однією перевагою другого способу

відображення в обліку витрат інноваційної діяльності є те, що всі витрати за рахунком 94 не зараховуються до собівартості продукції, а списуються на рахунок 79 «Фінансові результати» [2, с. 44].

Враховуючи можливість отримання інновацій через виведення нових сортів, доцільно за умови систематичності вести облік інноваційної діяльності на одному із субрахунків рахунка 23 «Виробництво», де протягом періоду вирощування нового виду продукції будуть збиратися всі витрати, що пізніше складатиме собівартість винайденої продукції.

Враховуючи особливості формування і розвитку інноваційного процесу у сільському господарстві доцільно виділити чотири типи інновацій: селекційно-генетичні; техніко-технологічні та виробничі; організаційно-управлінські та економічні; соціально-екологічні. Для більш детального обліку інноваційних процесів необхідно провести їх аналіз в розрізі кожного із чотирьох типів інновацій [4, с. 283].

До селекційно-генетичних інновацій слід віднести нові сорти і гібриди сільськогосподарських рослин, нові породи, типи тварин та птиці (відображення в обліку по дебету рахунків 16 «Довгострокові біологічні активи» і 21 «Поточні біологічні активи»); створення рослин і тварин, стійких до несприятливих факторів навколишнього середовища (відображення в обліку по дебету рахунків 23 «Виробництво» і 15 «Капітальні інвестиції»).

До техніко-технологічних та виробничих інновацій слід віднести витрати на створення нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, індустріальні технології у тваринництві (дебет рахунка 12 «Нематеріальні активи»); витрати на добрива та засоби захисту рослин (дебет рахунка 23 «Виробництво»); біологізація і екологізація землеробства (дебет рахунка 23 «Виробництво»); ресурсно-зберігаючі технології виробництва та зберігання харчових продуктів (дебет рахунка 12 «Нематеріальні активи»).

До організаційно-управлінських та економічних інновацій слід віднести: розвиток кооперації та формування інтегрованих структур; форми технічного обслуговування та забезпечення ресурсами; форми організації, мотивації праці та управління; створення інноваційно-консультативних систем у сфері науково-технічної та інноваційної діяльності (дебет рахунків 91

«Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут»)

До соціально-екологічних інновацій відносять: формування системи кадрів науково-технічного забезпечення АПК; поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти та культури трудівників села; оздоровлення та поліпшення якості навколишнього середовища (дебет рахунків 949 «Інші операційні витрати», 92 «Адміністративні витрати»).

З врахування усього вище сказаного маємо цілий ряд бухгалтерських рахунків, на яких відображаються витрати інноваційної діяльності. Таким чином, вважаємо доцільною пропозицію О. Грицай виокремити конкретний рахунок для обліку витрат на інноваційні процеси, на якому б накопичувалися такого виду витрати підприємства [1, с. 254]. Аналітичний облік витрат на інноваційну діяльність, на нашу думку, доцільно вести за типами, видами та напрямками інновацій.

Висновки. Проведений аналіз облікового забезпечення інноваційної діяльності дає підстави стверджувати про необхідність більш чіткішого методичного регулювання даної ділянки обліку. Так, на нормативному рівні необхідно розробити методичні рекомендації та затвердити окремий стандарт з бухгалтерського обліку інноваційної діяльності. Часткове врегулювання зазначених проблем буде сприяти формування комплексної обліково-аналітичної системи, підпорядкованої цілям стратегічного, тактичного та оперативного управління інноваційними процесами на підприємстві.

1. Грицай О.І. Напрями удосконалення обліку витрат на інноваційні процеси / О.І. Грицай // Проблеми економіки та менеджменту: Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 683 – С. 253 – 256.
2. Ільченко О.О. Управління інноваційними витратами на основі системи обліку: таргет-костінг / О.О. Ільченко // Наук. вісн. ДАСОА. – 2009. – № 1(22) – С. 43–46.
3. Кантаева О. В. Вопросы развития теории и практики учета и анализа инновационной деятельности предприятий. / О. В. Кантаева // Бухгалтерский учет и аудит. – 2009. – № 4 – С. 25–31.
4. Крупка М. І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки України / М. І. Крупка. – Львів: Видав. центр Львівського нац. ун-ту. ім. І. Франка, 2001. – 608 с.
5. П(С)БО 16 «Витрати» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kodeksy.com.ua/buh/psbo/16.htm>

«Економічні науки». – Серія «Облік і фінанси». – Випуск 12 (45). Ч. 1. – 2015.

6. Пушкар М.С. Метатеорія обліку, або якою повинна стати теорія: монографія. // М.С. Пушкар. –Тернопіль: Карт-бланш. 2007.– 359 с.